

Escriure per matar el pare

MONTSE VIRGILI

La memòria sempre s'aproxima a la ficció. Cada cop que mirem enre, inventem. Karl Ove Knausgård ha volgut escriure la seva autobiografia i d'aquest barrallar-se amb el passat n'ha sorgit una catedral de ficció de més de 3.000 pàgines. *La mort del pare* –fins ara inèdita en català– és el primer volum d'un compendi de sis novel·les en què l'autor noruec explica la seva vida, o la vida, podríem dir.

Totes les vides s'assemblen les unes a les altres. Naixements, morts, pares i fills, amor i desamor, absències i presències.

Amb el detallisme portat a l'extrem, en aquest primer episodi autobiogràfic, Knausgård relata part de la seva infància i el seu pas per l'educació: el col·legi, l'institut, les primeres lectures i els primers discos, el descobriment del sexe, la soledat del nen i, més tard, la de l'adolescent, que resumeix en llaunes de cervesa, cigarretes, habitacions farcides de pòsters, plats bruts i silenci. La figura del pare serveix de mirall,

actua com un reflex desassossegant per al noi del present i es converteix en l'amenaça del pare en qui Knausgård es pot convertir en un futur. Aquesta presència angoixant omple totes les estances d'aquest edifici de records. Escriu: "Quan estava sol a casa, cada habitació tenia la seva personalitat, i si bé no m'eren directament hostils, tampoc no em rebien amb els braços oberts [...]. El pare omplia les habitacions de neguit, la mare les omplia de delicadesa, paciència i melangia..." Tot i l'hostilitat amb què Knausgård ens descriu el seu pare, aquesta novel·la és un lluita constant per dissoldre l'ombra d'aquest personatge distant i hermètic. El noruec escriu per entendre l'herència.

Defugir el drama

Knausgård proposa aquest viatge al passat en dues parts: una primera, narrada des del nen que va ser, i una segona, des de l'adult, amb què descriu la mort del progenitor consumit per l'alcoholisme. Malgrat aquest episodi terrible, Knausgård no sucumbeix al drama. La prosa del noruec hipnotitza i ens obliga a devorar-la perquè desplega davant nostre l'autòpsia d'una humanitat. En llegir *La mort del pare* no em puc treure de sobre la constant sensació d'haver rescatat de les escombraries el diari d'algú, algú que podríem ser nosaltres mateixos. Karl Ove Knausgård fuig de lirisme. El seu és

un estil de llenyataire. Col·loca un tronc darrere un altre per fer llenya. L'escriptura s'aprofita de la vida per calar-hi foc.

Des de la primera persona, l'autor ens fa partícips d'escenes quotidianes d'una intimitat esfereïdora. Quan arriba a la casa on el seu pare ha viscut els últims anys masegat per l'alcohol, Knausgård ens detallarà cada racó testimoni de la decadència del seu pare moribund. Ens agafarà de la mà perquè olorem la humitat de la roba florida abandonada al safareig domèstic, ens farà

buidar la muntanya de burilles dels cendrers, ens durà a cadascun dels armaris plens d'ampolles buides de cervesa. I no ens deixarà marxar d'allà dins fins que olorem el desinfectant amb què el mateix escriptor frega la dutxa ennegrida.

En les descripcions del paisatge nòrdic ple de gèbre i neu bruta és on Knausgård deixa anar un lirisme que ha après durant l'observació de quadres de Vermeer o Caravaggio, de qui assegura ser un fervent admirador. Fidel al seu estil, l'escriptor noruec no acumula adjectius ni metà-

fores, cada escena es congela per ser explicada. De sobte, el canvi de color d'un semàfor o un fragment de cel iniciaran una digressió en el text que ens enviarà lluny. Passades unes pàgines tornarem atribolats enmig de l'aquarel·la d'un Turner noruec i escriptor. ♦♦

LA MORT DEL PARE
KARL OVE KNAUSGÅRD
L'ALTRA
TRAD. ANNA LLISTERRI
496 PÀG. / 22,90 €

Una descomunat confesió

DAMIÀ ALOU

Des de ja fa uns anys, les memòries o llibres confessionals han envaït l'espai de la literatura. Aquests llibres no

es valoren tant pel seu mèrit estètic, com pel contingut *en brut* del que contenen, i moltes vegades pesa més el fet de la singularitat o fins i tot l'extravagància del que es conta que la manera com es transmet. Probablement això té a veure amb la desaparició dels criteris estètics (tornem a la mateixa paraula) a l'hora de valorar les produccions narratives: ja no se sap si la literatura ha de ser social, si s'ha de practicar l'art per l'art, tenir una dimensió mítica, ser realista o, ja des d'una perspectiva purament superficial, ser fragmentària, com si l'ús d'una tècnica concreta atorgués un segell de qualitat.

El cas de Karl Ove Knausgård és un exemple del que acabo de dir, i de com, avui en dia, als llibres els cal un afegit "extraliterari" perquè aconseguixin crear el llindar del que anomenem èxit internacional. Abans de començar a escriure la seva saga personal multivolum, Knausgård era autor de dues novel·les: *Ute av verden* (1998) i *En tid for alt* (2004). La primera va guanyar el Premi de la Crítica Noruega, i la segona, una reescriptura parcial

de certes parts de la Bíblia i de la història dels àngels a la terra, també va obtenir nombrosos guardons i es publicà en anglès. Però de sobte Knausgård va tenir un cop de geni: va decidir escriure una epopeia autobiogràfica en 6 volums, més de 3.500 pàgines relatant-nos la seva vida (les relacions amoroses, la relació amb el pare, la infantesa); un relat en què exposa a la llum pública vincles i detalls personals d'altres persones, la qual cosa, pel que sembla, li ha fet perdre més amics dels que ha guanyat.

Però així és el camí de l'èxit, i Knausgård l'ha trobat, com si es tractés d'un *Sálvame* literari, convertint la seva vida en un espectacle.

Treure petroli

Però anem a pams. Pel que he dit fins ara, semblaria que la vida del nostre autor és força interessant, que li han passat moltes coses apassionants, que ha assolit una visió de la vida tan profunda que és capaç de treure petroli de qualsevol mínim incident, que és capaç de rodejar de significat un petit gest, de dur a terme una alquímia de vida en li-

teratura. A mi, la veritat, no m'ho sembla. El tercer volum que ara surt en català, *L'illa de la infantesa*, repassa els anys des que s'instal·la amb els seus pares i el seu germà a l'illa de Tromøya. A partir d'aquí, res de nou: l'aclimatació a un nou entorn, la vida a l'aire lliure després de venir de la ciutat, l'educació entre estricta i absurda (i violenta) del pare, la complicitat de la mare, els primers dies escolars, la relació amb els professors, els primers amors, el descobriment del propi cos preadolescent, la fascinació per la música pop i la creació de la seva primera banda, els primers petons amb llengua: "i després algunes noies es van treure la part de dalt". El final del volum el marca la marxa de la família de l'illa de Tromøya: és el final de l'illa i de la infantesa.

Al principi del llibre, Knausgård fa una reflexió sobre la memòria: "La memòria no és cap dimensió fiable de la vida, i no ho és per la senzillera raó que la memòria no anteposa la veritat [...]. La memòria és pragmàtica, és insidiosa i astuta, però no d'una manera hostil ni malèvola; al contrari, fa el que sigui per satisfer el seu amfitrió".

Aquí trobi fascinant aquesta reflexió li recomano que llegeixi el llibre de Knausgård. En cas contrari li recomano una gran obra sobre la infantesa: *20th Century Boys*, tant el manga de Naoki Urasawa com l'adaptació al cinema de Yukihiko Tsutsumi. ♦♦

L'ILLA DE LA INFANTESA
KARL OVE KNAUSGÅRD
L'ALTRA
TRAD. ALEXANDRA PUJOLSKJÖNHAUG
500 PÀG. / 22,90 €

